

za administrativno budžetska i mandatna-imunitetska pitanja Narodne skupštine dao saglasnost, novembra 2014. godine.

4.4. Usvajanje Zakona o uzbunjivačima.

Važnu ulogu u borbi protiv korupcije i otkrivanju podataka o koruptivnim radnjama, ali takođe i otkrivanju drugih krivičnih dela, igraju pojedinci koji u javnost iznose podatke koji ukazuju na korupciju. Podaci o indeksima percepcije korupcije već nekoliko godina pokazuju da je korupcija jedan od ozbiljnih problema u Srbiji, što se pokazalo i ove godine pošto je naša zemlja na 78. od 145 mesta. S druge strane, domaća i međunarodna stručna javnost već nekoliko godina insistira na usvajanju propisa kojima bi se ostvarila sveobuhvatna i sistemska zaštita uzbunjivača.

Pojedincima koji su otkrivali podatke o korupciji pružana je zaštita kroz određene odredbe koje su postojale u nekoliko zakona: Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti, Zakonu o državnim službenicima, Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije, od kojih nijedan nije na celovit način obuhvatio sva pitanja u vezi sa zaštitom uzbunjivača. S druge strane, praksa je pokazala da uzbunjivači po pravilu trpe posledice svojih postupaka, najčešće dobijajući otkaze, pretnje ili premeštaj na druga radna mesta i da postoji priličan broj onih koji su zbog ukazivanja na korupciju doživeli ozbiljne posledice.

Zaštitom uzbunjivača se najviše bavila Agencija za borbu protiv korupcije, koja je u velikom broju slučajeva uzbunjivačima pružila zaštitu (170 osoba je traži-lo status uzbunjivača, 104 je dobilo status). U oktobru ove godine Ustavni sud je utvrdio da je neustavan član 56, st. 5 Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije koji je bio jedini oslonac potencijalnim uzbunjivačima. Prema ovom članu Zakona direktor Agencije bio je nadležan za donošenje „bližeg propisa“ kojim se uređuje postupak pružanja pomoći zaposlenima u javnom sektoru koji u dobroj nameri prijave korupciju. Istovremeno je neustavnim oglašen i Pravilnik o zaštiti lica koje prijavi sumnju na korupciju iz 2011. godine. Objavljivanje ove odluke Ustavnog suda odloženo je za tri meseca jer je bilo izvesno da će se do kraja godine usvojiti zakon o uzbunjivačima i tako je izbegnuta mogućnost da zbog pravnog vakuma uzbunjivači nemaju nikakvu zaštitu.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti je još tokom 2013. godine objavio Nacrt zakona o uzbunjivačima, koji je pored anti-koruptivnih aktivnosti u užem smislu predvideo i druge aktivnosti koje ugrožavaju javni interes, na primer, prijavljivanje zagađenja zaštite životne sredine, opasnosti za zdravlje ljudi ili pitanja koja se odnose na bezbednost na radu. I pored činjenice da je stručna javnost ocenila ovaj model kao veoma dobar, on nije uzet u razmatranje. Vlada Srbije formirala je radnu grupu koja je radila na tekstu nacrt zakona da bi konačno novembra 2014. godine bio usvojen Zakon o uzbunjivačima, iako je stručna javnost ukazivala na nedostatke nekih rešenja u nacrtu ovog zakona.

Uzbunjivač je definisan kao fizičko lice koje uzbunjuje u vezi sa svojim radnim angažovanjem, postupkom zapošljavanja, korišćenjem usluga organa vlasti, nosilaca javnih ovlašćenja ili javnih službi, poslovnom saradnjom i pravom vlasništva nad privrednim društvom (čl. 2). To znači, da zaštitu zbog ukazanih nepravilnosti dobijaju zaposleni u javnom i privatnom sektoru, osobe koje su u postupku zapošljavanja i korisnici javnih usluga.

Definisana su tri načina uzbunjivanja – unutrašnje kada se uzbunjivač obraća poslodavcu, spoljašnje kada o sumnjama na nezakovitosti obavesti nadležne organe (inspekciju, tužilaštvo, policiju) i